

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

6 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Łochowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 6 sierpnia 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej V. w L.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 2 listopada 2021 r., V ACa 288/21,

w sprawie z powództwa M. P.

przeciwko V. w L.

o zwolnienie od egzekucji,

1. oddala skargę kasacyjną;

**2. zasądza od V. w L. na rzecz M. P. 5400 (pięć tysięcy czterysta)
złotych kosztów postępowania kasacyjnego.**

Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Marcin Łochowski

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

[SOP]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 2 listopada 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację pozwanej V. w L. (Austria) od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 1 października 2020 r., którym Sąd ten zwolnił od egzekucji wierzytelność o wypłatę równowartości spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu użytkowego, zajętą przez komornika sądowego w toku egzekucji prowadzonej z wniosku pozwanej spółki, oddalając powództwo w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych, istotnych dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej:

Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu użytkowego, położonego przy ul. [...] (obecnie [...]) w W., znajdującego się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej „A.” w W., przysługiwało spółce „H.” sp. z o.o. w W.. Uchwałą walnego zgromadzenia spółdzielni z 30 września 1999 r. spółka została wykluczona ze spółdzielni. Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 13 lutego 2001 r. oddalił powództwo spółki o uchylenie tej uchwały.

W dniu 5 czerwca 2002 r. spółka „H.” zawarła umowę sprzedaży ww. prawa do lokalu z T. sp. z o.o. w W.. Nabywca nie został przyjęty w poczet członków spółdzielni a powództwo o nakazanie przyjęcia zostało prawomocnie oddalone. Na wypadek niezyskania przez T. członkostwa w spółdzielni spółka „H.” przeniosła 22 czerwca 2002 r. na T. wszelkie prawa do zwrotu wkładu budowlanego związanego z prawem do lokalu oraz do zwrotu równowartości spółdzielczego prawa do lokalu, przysługujące jej wobec spółdzielni.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie wyrokiem z 8 maja 2006 r. nakazał spółce T., aby opróżniła sporny lokalu i wydała go SM „A.”. Apelacja tej spółki została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 16 marca 2007 r. T. przekształciła się w U. sp. z o.o. w W..

Umową z 26 sierpnia 2014 r. powódka, działając w imieniu spółki U., sprzedała samej sobie „wierzytelność o wypłatę wkładu budowlanego” wobec SM „A.” przysługującą spółce U. w związku z wygaśnięciem prawa do lokalu.

Ostatecznie lokal został zbyty przez spółdzielnię po przeprowadzeniu przetargu na podstawie umowy sprzedaży z 6 lutego 2017 r. za cenę 1 053 000 zł. Równowartość spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu została pomniejszona o kwotę potrąceń przysługujących spółdzielni, tj. 417 323,92 zł. Następnie spółdzielnia wniosła o zezwolenie na złożenie do depozytu sądowego pozostałej po potrąceniu kwoty 635 676,08 zł. Postępowanie o zezwolenie na złożenie do depozytu zakończyło się prawomocnym oddaleniem wniosku.

W dniu 8 listopada 2014 r. komornik sądowy wszczął postępowanie egzekucyjne z wniosku pozwanej spółki przeciwko spółce „H.” i dokonał zajęcia wierzytelności przysługujących dłużnikowi od SM „A.”, o czym spółdzielnia dowiedziała się 14 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny wskazał, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie potwierdza, że wierzytelność, której dotyczy spór, została zajęta na rzecz jeszcze innego wierzyciela. Nawet, gdyby do takiego zajęcia doszło, to z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego nie wynika, że wyrok w sprawie o zwolnienie od egzekucji ma dotyczyć niepodzielnie wszystkich wierzycieli egzekwujących.

Sąd Apelacyjny – odwołując się do art. 24 § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (dalej: „pr.spółdz.”) w brzmieniu sprzed zmian dokonanych ustawą z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie 22 lipca 2005 r. oraz art. 4 ust. 1 tej ustawy – wskazał, że do oceny zdarzeń prawnych, które miały miejsce przed 22 lipca 2005 r., stosuje się przepisy obowiązujące w dniu ich zajścia. Wobec tego uchwała o wykluczeniu ze spółdzielni z 30 września 1999 r. i jej skutki powinny być analizowane na podstawie przepisów Prawa spółdzielczego w poprzednim brzmieniu.

W chwili skutecznego doręczenia członkowi uchwały o wykluczeniu członkostwo w spółdzielni było prawem niemajątkowym i niepodzielnym, z którym były związane prawa majątkowe członków (m.in. prawa do lokali użytkowych). Ustanie członkostwa prowadziło do wygaśnięcia tzw. praw pochodnych od członkostwa, w tym zwłaszcza praw majątkowych – w wypadku własnościowego

prawa do lokalu użytkowego w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym pozbawienie członkostwa stało się ostateczne (art. 227 pr.spółdz.).

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że art. 227 pr.spółdz. został uchylony ustawą z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie 15 stycznia 2003 r., a więc już po skutecznym wykluczeniu spółki „H.” ze spółdzielni i niewskazania w terminie 6 miesięcy osoby, na której rzecz byłby członek zbył prawo do lokalu. Trybunał Konstytucyjny, uznając wyrokiem z 11 grudnia 2008 r., K 12/08, art. 227 § 1 pr.spółdz. za sprzeczny z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji, równocześnie wskazał, że przepis ten ustalał konsekwencje prawne określonych zdarzeń, które miały miejsce przed jego uchyleniem, wyznaczając jednocześnie określoną perspektywę czasową dla wystąpienia ich skutków. Stwierdzenie niekonstytucyjności przepisu nie odnosi się jednak zdaniem Sądu drugiej instancji do tych przypadków, w których skutki prawne określonych zdarzeń (jak w rozpoznawanej sprawie wygaśnięcie prawa do lokalu) wystąpiły przed uchyleniem tego przepisu, czyli przed 15 stycznia 2003 r. Zatem prawo do lokalu przysługujące spółce „H.” wygasło na podstawie art. 227 § 1 pr.spółdz.

W chwili wygaśnięcia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu użytkowego obowiązywały przepisy art. 204-239 pr.spółdz., które nie przewidywały dodatkowych przesłanek powstania i wymagalności roszczenia o zwrot wkładu lub wartości lokalu, przy czym ustawodawca w art. 229 § 1 pr.spółdz. nie uzależnił wprost obowiązku wypłaty przez spółdzielnię byłemu członkowi należności także od zbycia prawa do lokalu w drodze przetargu, jak to uczynił w art. 17¹² ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, obowiązującym od 15 stycznia 2003 r. Obowiązek taki nie wynika również z art. 229 § 1b pr.spółdz., który ogranicza wysokość świadczenia zobowiązanego.

Według Sądu Apelacyjnego, roszczenie wobec SM „A.” powstało i stało się wymagalne po wygaśnięciu prawa do lokalu użytkowego, co nastąpiło przed zawarciem 22 czerwca 2002 r. przez spółki „H.” i T. umowy sprzedaży wszelkich praw do „zwrotu wkładu budowlanego związanego z prawem do lokalu użytkowego” oraz do „zwrotu równowartości spółdzielczego prawa do lokalu” przysługujących od

SM „A.”. Dlatego zgodnie z art. 27 § 1 pr.spółdz. w zw. z art. 509 § 1 k.c. spółka „H.” mogła skutecznie rozporządzić wierzytelnością, której dotyczy spór. Mógł także takiego kolejnego rozporządzenia dokonać w terminie późniejszym nabywca wierzytelności. Rozporządzenie nastąpiło po raz pierwszy 22 czerwca 2002 r., a po raz drugi – 26 sierpnia 2014 r., w obu przypadkach przed zajęciem 8 listopada 2014 r. Jednak nawet gdyby do rozporządzenia wierzytelnością doszło przed jej zajęciem, ale wymagalność wierzytelności nastąpiłaby dopiero po zajęciu, to art. 885 *in fine* w zw. z art. 902 k.p.c. i tak nie miałby zastosowania.

W skardze kasacyjnej pozwany zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w części oddalającej apelację, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie:

1) art. 72 oraz 841 § 1 k.p.c. przez uznanie, że między wierzycielami prowadzącymi egzekucję z przedmiotu objętego powództwem o zwolnienie od egzekucji nie występuje współuczestnictwo konieczne;

2) art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. przez niewskazanie w podstawie faktycznej rozstrzygnięcia daty wydania spółdzielni lokalu, którego dotyczy wierzytelność o wypłatę równowartości spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w sytuacji, gdy wydanie lokalu stanowiło warunek wymagalności wierzytelności o wypłatę równowartości spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu;

3) art. 902 i 885 k.p.c. przez uznanie, że zajęcie wierzytelności w niniejszej sprawie było nieskuteczne;

4) art. 210 § 1 oraz 229 § 1 pr.spółdz. w brzmieniu obowiązującym do 24 kwietnia 2001 r. przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że roszczenie o zwrot równowartości spółdzielczego prawa do lokalu staje się wymagalne wcześniej aniżeli wydanie lokalu w sytuacji, gdy są to świadczenia wzajemne podlegające spełnieniu równocześnie, a co za tym idzie odmowa zwrotu lokalu wyłącza wymagalność roszczenia o zwrot równowartości spółdzielczego prawa do lokalu;

5) art. 27 § 1 pr.spółdz. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że: a) doszło do rozporządzenia wierzytelnością przed jej zajęciem, w sytuacji gdy warunkiem skuteczności tej cesji

była wymagalność wierzytelności, która z kolei nie mogła nastąpić przed zwrotem lokalu, b) powódka nabyła wierzytelność w sytuacji, gdy w chwili umowy cesji nie przysługiwała ona zbywcy, ponieważ w dacie umowy cesji nie doszło do zwrotu lokalu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Chybiony jest zarzut naruszenia art. 72 i 841 § 1 k.p.c. Skarżący zarzuca, że w przypadku wytoczenia przez osobę trzecią powództwa o zwolnienie od egzekucji (art. 841 k.p.c.) między wierzycielami prowadzącymi egzekucję z tego samego przedmiotu (wierzytelności) istnieje współuczestnictwo konieczne (art. 72 § 2 k.c.), co oznacza, że wierzycielom przysługuje legitymacja łączna. W konsekwencji w okolicznościach sprawy, skoro egzekucja z zajętej wierzytelności była prowadzona także przez innego wierzyciela, pozwany nie miał legitymacji biernej, co powinno skutkować oddaleniem powództwa.

Przed wszystkim tak skonstruowany zarzut nie przystaje do stanu faktycznego ustalonego przez Sąd *meriti*. Sąd Apelacyjny wskazał bowiem, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie potwierdza, iż wierzytelność, której zwolnienia od egzekucji domaga się powódka, została zajęta na rzecz jeszcze innego wierzyciela. Wymaga podkreślenia, że Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Zatem już tylko z tej przyczyny zarzut nawiązujący do wielości wierzycieli nie może być skuteczny, skoro nie zostało ustalone, że inni wierzyciele poza pozwaną spółką prowadzili egzekucję z wierzytelności będącej przedmiotem postępowania.

2. Niezależnie od tego Sąd Najwyższy podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny, że w sprawie z powództwa osoby trzeciej o zwolnienie od egzekucji rzeczy lub prawa nie zachodzi współuczestnictwo konieczne między wierzycielami egzekwującymi, którzy wszczęli egzekucje na podstawie odrębnych tytułów wykonawczych z tego samego przedmiotu (wierzytelności). Wierzyciele w toku prowadzonych na ich wniosek postępowań egzekucyjnych, których podstawą są

różne tytuły wykonawcze realizują bowiem własne, indywidualne i niezależne od pozostałych wierzycieli uprawnienia.

Co do zasady wierzyciel jest dysponentem postępowania egzekucyjnego i może w każdej chwili złożyć wniosek o umorzenie postępowania, który jest dla komornika wiążący (art. 825 pkt 1 k.p.c.). Wierzyciel może tym bardziej zrezygnować z wszczęcia lub kontynuowania egzekucji z dowolnego składnika majątku dłużnika. Skutkowało to będzie umorzeniem postępowania egzekucyjnego w tym zakresie. Stosownie natomiast do treści art. 826 k.p.c. umorzenie postępowania egzekucyjnego powoduje uchylenie dokonanych czynności egzekucyjnych, w tym zajęcia. W wypadku, gdy do tej samej rzeczy lub prawa zostanie skierowana egzekucja na wniosek kilku wierzycieli prowadzących egzekucje w oparciu o odrębne tytuły wykonawcze nie pozbawia to żadnego z nich opisanych uprawnień. Każdy z wierzycieli zajmuje więc w swojej własnej (odrębnej) sprawie toczącej się w postępowaniu egzekucyjnym samodzielną pozycję procesową. Nie wyklucza to odmiennej oceny w przypadku wierzycieli prowadzących egzekucję na podstawie tego samego tytułu wykonawczego. Wiąż prawna i faktyczna między takimi wierzycielami jest silniejsza.

Dla uznania, że w sprawie o zwolnienie od egzekucji współuczestnictwo między wierzycielami miałoby charakter konieczny i jednolity niezbędne byłoby przyjęcie, że jest to współuczestnictwo materialne, z uwagi na wspólność praw lub obowiązków tych wierzycieli lub oparciu ich na tej samej podstawie faktycznej i prawnej (art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c.), a nadto z istoty spornego stosunku prawnego lub z przepisu ustawy musiałoby wynikać, że wyrok dotyczyć ma niepodzielnie wszystkich współuczestników (art. 73 § 2 k.p.c.). Przy tym nie ulega wątpliwości, że nie ma przepisu, który wprowadzałaby w takim razie między wierzycielami współuczestnictwo konieczne (art. 72 § 2 k.p.c.). Możliwe jest więc jedynie przyjęcie, że współuczestnictwo to wynika „z istoty stosunku prawnego”.

Pierwsza przesłanka to jest „wspólność praw lub obowiązków” w sprawie o zwolnienie od egzekucji nie zachodzi. Wierzyciele w toku prowadzonych na ich wniosek odrębnych postępowań egzekucyjnych realizują własne, indywidualne i niezależne od pozostałych wierzycieli uprawnienia. Przepisy postępowania

cywilnego nie kreują między nimi żadnej szczególnej więzi prawnej. Nie sposób zwłaszcza dopatrywać się wykreowania takiej więzi w art. 1025 k.p.c. regulującym kolejność zaspokojenia wierzycieli z kwoty uzyskanej z egzekucji. Prawdą jest, że kilku wierzycieli prowadzących egzekucję z tej samej rzeczy lub prawa może nie uzyskać pełnego zaspokojenia, ponieważ kwota uzyskana nie wystarczy na zaspokojenie wszystkich wierzytelności. W takim wypadku konieczne będzie sporządzenie planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji (art. 1023 k.p.c. i nast.). Jednak w planie podziału dochodzi do zaspokojenia indywidualnych interesów wierzycieli w granicach limitowanych sumą uzyskaną z egzekucji, określonych w szczególności w art. 1025-1026 k.p.c., a nie realizacji „wspólnego” uprawnienia wierzycieli do zaspokojenia z konkretnego składnika majątku dłużnika.

Słusznie wskazuje się, że w wypadku powództw o ukształtowanie stosunku prawnego (a takim bez wątpienia jest powództwo o zwolnienie od egzekucji) wspólność praw lub obowiązków występuje tylko wtedy, gdy współuczestników łączy stosunek prawny będący przedmiotem. W omawianej sytuacji brak takiego stosunku prawnego między wierzycielami. Natomiast, między poszczególnymi wierzycielami a osobą trzecią istnieją odrębne i samodzielne stosunki prawne, a nie jeden wspólny.

W takim przypadku nie ma również tożsamości podstawy faktycznej. Zajęcie rzeczy lub praw na rzecz poszczególnych wierzycieli może nastąpić przecież w znacznym odstępie czasowym. W konsekwencji, również dłużnik może się dowiedzieć o dokonaniu zajęcia w różnych momentach. Już tylko ten element różnicuje stany faktyczne w odniesieniu do poszczególnych wierzycieli w sposób relewantny z punktu widzenia art. 841 § 3 k.p.c. Powództwo o zwolnienie od egzekucji można bowiem wnieść w terminie miesiąca od dnia dowiedzenia się o naruszeniu prawa (art. 841 § 3 k.p.c.). Tym samym, termin determinujący zasadność powództwa może rozpocząć bieg w stosunku do poszczególnych wierzycieli w różnym czasie. Co za tym idzie wniesienie powództwa przez osobę trzecią przeciwko kilku wierzycielom nie wyłącza odmiennej oceny dochowania terminu z art. 841 § 3 k.p.c. wobec poszczególnych wierzycieli.

Nawet jednak, gdyby zajęcie rzeczy zostało dokonane na rzecz wszystkich wierzycieli w jedynym momencie nie oznaczałoby to istnienia zawsze tożsamej

podstawy faktycznej w sprawie z powództwa osoby trzeciej, toczącej się przeciwko kilku wierzycielom o zwolnienie od egzekucji.

Po pierwsze, bezsporne jest, że powództwo o zwolnienie od egzekucji służy co do zasady ochronie praw osoby trzeciej. Nie można jednak wykluczyć, że osoba trzecia z uwagi na łączący ją z dłużnikiem stosunek prawny (np. przyjęcie odpowiedzialności za określony dług własnym majątkiem) lub więzi pozaprawne (np. rodzinne) będzie godzić się na prowadzenie egzekucji przez określonego wierzyciela z jej majątku. Nie ma podstaw do odmowy osobie trzeciej takiego uprawnienia do dysponowania swoim majątkiem. Z drugiej strony, nie sposób jednak zakwestionować uprawnienia tej osoby trzeciej do przeciwstawienia się egzekucji z jej majątku prowadzonej na wniosek innego wierzyciela, wobec którego nie ma podstaw do zezwolenia na zaspokojenie długu z majątku nienależącego do dłużnika. Zatem, zgoda osoby trzeciej na prowadzenie egzekucji z jej majątku ma w tym kontekście decydujące znaczenie.

Po drugie, sytuacja osoby trzeciej względem poszczególnych wierzycieli może być zróżnicowana również chociażby ze względu na skuteczność nabycia przez nią prawa własności. Nie można wykluczyć sytuacji, w której np. tylko jeden z prowadzących egzekucję wierzycieli będzie dysponował skutecznym względem osoby trzeciej orzeczeniem stwierdzającym bezskuteczność rozporządzenia rzeczą przez dłużnika na rzecz osoby trzeciej (np. art. 527 k.c.). Powodowałoby to możliwość skutecznego prowadzenia egzekucji z majątku osoby trzeciej tylko przez tego wierzyciela. Podobna sytuacja miałaby miejsce, gdyby w stosunku do poszczególnych wierzycieli, z uwagi na różny moment zajęcia rzeczy, odmiennie kształtowały się skutki zajęcia wskazane w art. 848 k.p.c. W takim wypadku niektórzy wierzyciele mogliby skutecznie prowadzić egzekucję przeciwko osobie trzeciej (nabywcy rzeczy od dłużnika), a niektórzy nie. Ta różnorodność potencjalnych stanów faktycznych dobitnie wskazuje na brak tożsamości podstawy faktycznej w tego rodzaju sprawach.

Odnosząc się jeszcze do art. 73 § 2 k.p.c. należy zwrócić uwagę, że z żadnego przepisu ustawy nie wynika, iż wyrok w sprawie o zwolnienie od egzekucji dotyczyć ma niepodzielnie wszystkich wierzycieli – współuczestników. Niepodzielność wyroku

w rozumieniu art. 73 § 2 k.p.c. oznacza, że w stosunku do wszystkich współuczestników musi zapaść jeden wyrok, rozstrzygający sprawę w sposób jednolity. Nie jest natomiast możliwe odmienne rozstrzygnięcie w stosunku do poszczególnych współuczestników np. uwzględnienie powództwa w stosunku do jednych, a oddalenie powództwa w stosunku do innych. Z uwagi na wskazaną wyżej potencjalną różnorodność stanów faktycznych, wynikających przede wszystkim z odmiennych zachowań wierzycieli oraz osoby trzeciej wobec poszczególnych wierzycieli nie można wykluczyć wydania odmiennych rozstrzygnięć dotyczących różnych wierzycieli. Tym samym, brak podstaw do uznania, że niepodzielność wyroku wynika w omawianym wypadku z „istoty stosunku prawnego”. W szczególności, dlatego że między wierzycielami a osobą trzecią istnieją odrębne i samodzielne stosunki prawne.

Poza tym konsekwencją przyjęcia, że między wierzycielami istnieje współuczestnictwo jednolite byłoby uznanie, iż do zawarcia ugody, zrzeczenia się roszczenia albo uznania powództwa potrzeba zgody wszystkich wierzycieli (art. 73 § 2 zd. 2 k.p.c.). Innymi słowy, uznanie powództwa przez jednego wierzyciela bez zgody pozostałych byłoby bezskuteczne. Taka sytuacja byłaby niezrozumiała, skoro każdy z wierzycieli może swobodnie dysponować swoimi uprawnieniami na etapie postępowania egzekucyjnego i mógłby samodzielnie dokonać czynności dalej idącej w postaci złożenia wniosku o umorzenie postępowania, co skutkowałoby uchyleniem zajęcia (art. 826 k.p.c.). Przekładałoby się to bezpośrednio na zasadność powództwa. Ograniczenie samodzielności wierzycieli w postępowaniu o zwolnienie od egzekucji nie byłoby więc z tego punktu widzenia racjonalne.

3. Chybiony jest zarzut naruszenia art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. Uszło uwadze skarżącego, że od 7 listopada 2019 r. (zob. ustawę z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw) treść uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji jest uregulowana w art. 387 § 2¹ k.p.c. Przepis ten jest przepisem szczególnym względem art. 327¹ k.p.c., regulującym wymogi konstrukcyjne uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji w sposób odrębny i wyczerpujący. Nie jest wobec tego możliwe zarzucanie uzasadnieniu wyroku tego sądu naruszenia art. 327¹ k.p.c., odnoszącego się aktualnie tylko do uzasadnienia

wyroku sądu pierwszej instancji. Sąd drugiej instancji może bowiem na tej płaszczyźnie dopuścić się jedynie naruszenia art. 387 § 2¹ k.p.c.

4. Zasadnicza część zarzutów skargi kasacyjnej koncentruje się wokół twierdzenia, że po wygaśnięciu spółdzielczego prawa do lokalu dopiero opróżnienie lokalu i wydanie go spółdzielni skutkuje powstaniem stanu wymagalności roszczenia wobec spółdzielni o zwrot wkładu a w konsekwencji rozporządzenie tą wierzytelnością przed jej wymagalnością i po zajęciu nie było skuteczne. Zarzuty te nie są trafne.

Przy tym skarżący nie podważa stanowiska Sądu Apelacyjnego, że w okolicznościach sprawy do oceny skutków wygaśnięcia spółdzielczego prawa do lokalu, powstania i wymagalności roszczenia o zwrot wkładu mają zastosowanie przepisy Prawa spółdzielczego w brzmieniu obowiązującym w chwili wygaśnięcia tego prawa. Wyklucza to w szczególności zastosowanie przepisów ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, która weszła w życie 24 kwietnia 2001 r.

5. Nie ma racji skarżący zarzucając naruszenie art. 885 k.p.c., zgodnie z którym zajęcie ma ten skutek, że w stosunku do wierzyciela egzekwującego nieważne są rozporządzenia wynagrodzeniem przekraczające część wolną od zajęcia, dokonane po jego zajęciu, a także przed zajęciem, jeżeli wymagalność wynagrodzenia następuje po zajęciu. Przepis ten ma bowiem jedynie odpowiednie zastosowanie do innych wierzytelności (art. 902 k.p.c.).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z 15 lutego 2008 r., I CSK 357/07 (OSNC 2009, nr 4, poz. 62) art. 885 *in fine* k.p.c. nie ma zastosowania do wierzytelności polegającej na obowiązku spełnienia świadczenia jednorazowego, jeżeli do rozporządzenia nią doszło przed zajęciem, a wymagalność wierzytelności nastąpiła po zajęciu. Przyjęcie, że zbycie wierzytelności, niemających charakteru periodycznego (okresowego) jest nieważne wobec wierzyciela egzekwującego, wtedy gdy do zbycia doszło przed zajęciem, lecz wierzytelność stała się wymagalna dopiero po zajęciu, jest nie do pogodzenia z istotą i funkcją zajęcia takiej wierzytelności i prowadziłoby do podważenia pewności obrotu (podobnie uchwała SN z 26 lutego 2014 r., III CZP 110/13, OSNC 2014, nr 12, poz. 121; wyroki SN z 24 października 2007 r., IV CSK 210/07, OSNC 2008, nr 12, poz. 145, i z 9 sierpnia

2012 r., V CSK 372/11; postanowienie SN z 20 listopada 2013 r., I CSK 150/13). Już tylko z tej przyczyny zarzut naruszenia art. 885 w zw. z art. 902 k.p.c. jest nieuzasadniony.

6. Nie jest też trafna argumentacja skarżącego wskazująca na powiązanie wymagalności roszczenia o zwrot wkładu z opróżnieniem i wydaniem lokalu spółdzielni. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że w przepisach Prawa spółdzielczego ustawodawca nie uzależnił wymagalności roszczenia o zwrot wkładu mieszkaniowego od opróżnienia lokalu, z którym ten wkład był związany ani też terminu płatności świadczenia z tego tytułu od opróżnienia lokalu. Powiązanie wymagalności roszczenia o zwrot wkładu mieszkaniowego z opróżnieniem lokalu zostało wprowadzone dopiero w ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych. Na tle Prawa spółdzielczego nie ulega więc wątpliwości, że roszczenie byłego członka spółdzielni o zwrot wkładu powstawało i stawało się wymagalne z chwilą wygaśnięcia spółdzielczego prawa do lokalu. W istocie zatem terminy wymagalności tego roszczenia i płatności świadczenia z tego tytułu pokrywały się, gdyż do powstania roszczenia nie było również konieczne wezwanie do zapłaty, o którym mowa w art. 455 k.c. (tak wyrok SN z 28 lutego 2020 r., II CSK 438/18, zob. też wyroki SN: z 26 stycznia 2011 r., II CSK 335/11, OSNC 2011, nr 10, poz. 114; z 16 marca 2012 r., IV CSK 310/11; z 19 maja 2016 r., IV CSK 586/15).

7. Do odmiennych wniosków nie prowadzi też ograniczenie wynikające z art. 27 § 1 pr.spółdz. Przepis ten stanowi, że członek może rozporządzać swoimi roszczeniami do spółdzielni o wypłatę udziałów oraz o zwrot wkładów lub o wypłatę ich równowartości ze skutecznością od dnia, w którym roszczenia te stały się wymagalne. Wykładnia tego przepisu nie prowadzi do skutków, które postuluje skarżący. Artykuł 27 § 1 pr.spółdz. nie wyklucza bowiem rozporządzenia roszczeniem przed powstaniem jego wymagalności, ale odsuwa w czasie skutki tego rozporządzenia, wiążąc je dopiero ze stanem wymagalności roszczenia. Innymi słowy, można było rozporządzić roszczeniem wobec spółdzielni o zwrot wkładu

również zanim stało się ono wymagalne, ale skutki tego rozporządzenia powstawały dopiero po powstaniu stanu wymagalności roszczenia.

Mając jednak na uwadze, że – jak trafnie przyjął Sąd Apelacyjny – pierwsze rozporządzenie sporną wierzytelnością, nastąpiło już po powstaniu stanu jej wymagalności, szersza analiza konsekwencji ewentualnego zastosowania art. 27 § 1 pr.spółdz. jest w okolicznościach sprawy zbędna.

8. Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną i zgodnie z art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych obciążył skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego.

Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Marcin Łochowski

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

(D.Z.)

[ms]